

DELAVSKA POLITIKA

IZHAJA TRIKRAT TEDENSKO: OB TORKIH, ČETRTHIH IN SOBOTAH

Naročniki v Jugoslaviji znaša mesečno Din 10.—, v tuzemstvu mesečno Din 15.—. — Uredništvo in uprava: Maribor, Ruška cesta 5. poštni predal 22. telefon 2326. Čekovni račun št. 14335. — Podružnice: Ljubljana, Delavska zbornica — Celje, Delavska zbornica — Trbovlje, Delavski dom — Jesenice, Delavski dom. — Rokopis se ne vračajo. — Neprilagojena pisma se ne sprejemajo. — Mali oglasi trgov. značaja vsaka beseda Din 1.—, mali oglasi iz družbe v socialne namene delavstva in namočencem. vsaka beseda Din 0,30

Štev 3

Maribor, torek, dne 9. januarja 1940

Leto XV

Zakonitost mezdnih gibanj

Naredba o minimalnih mezdah je skušala dati delavskim mezdnam gibanjem zakonitost. Namen je bil celo drja Stojadinovičeve vlade, da se uvede obvezna arbitraža, to je, da v vsakem primeru o mezdnam sporu razsoja oblast. — Načrt ni bil uzakonjen, pač pa so bila uvedena posredovanja, po katerih se delavstvo šele lahko posluži stavke.

Posredovanje se mora po naredbi sicer izvesti hitro, ali vedno skoraj je napoti mnogo ovir, ki posredovanje zavlačujejo, kar škoduje delavskemu mezdnamu gibanju.

Minimalne mezde so prenizke. To vemo vsi in tudi oblasti. Vendar pa služijo zlasti delodajalcem in lahko tudi oblasti za moralno oporo. Delodajalec pravi, take so minimalne mezde in svobodno mi je, če dam kaj več. Oblastni posredovalec tu nima niti prave moralne opore, da bi zagovarjal eksistenčni minimum, in je zaradi tega in pa ker je bolj ali manj mandat gospodarske plasti, v neprijetnem položaju, da mora zagovarjati samo sporazum, ne pa tudi dostojne mezde delavcev.

Delavci, ki se ne zavedajo dovolj svoje pravice, so istotako pod takim pritiskom, ker vedo, da ni nobenih zakonitih določb, ki bi preprečile razna manevriranja delodajalcev.

Sedaj imamo draginjski val. Potrebno bi bilo sorazmerno zvišanje plač. Ali povsod vidimo in čutimo pritisk, ki brani zvišati prejemke vsaj za toliko, kolikor je draginja narasla. Če je draginja narasla za 14 odst., se priporoča zvišanje plač za 10 odst., zvišujejo se pa plače le za 5, 8, 10 in 12 odst., tako, da draginja vedno bolj reže v delavčevo meso.

Vse to je opomin delavstvu. Tudi delavstvo mora imeti v boju za svojo ekzistenco moralno moč, to je, popolno svobodo. Naša naloga je, da se borimo proti njej in uspehe prineso močne svobodne delavske in nameščenske strokovne organizacije.

Duh Stojana Protića je zmagal

«Radniške Novine» pišejo:

Na plenarni seji kmetiške zbornice, kakor tudi na konferenci JRJ v Ogu-linu, je govoril predsednik vlade Dragiša Cvetković o temeljnih koncepcijah glede ureditve države. Poudarjajoč u-ziranjia Stojana Protića in Nikole Pašića, je rekel, da je razvoj dal prav Stojanu Protiću.

Ta konstatacija je sama po sebi logičen sklep z ozirom na sporazum od 26. avgusta m. l. Torej, kadar poudarja to šef JRJ, pomeni to vsekakor, da je ta skupina odstopila od centralizma.

Drugi sklep iz te konstatacije je možnost, da se kmalu formirata srbska in slovenska edinica. Ali se bo ta preureditev izvršila pred poslanskimi volitvami ali ne, je težko povedati.

Nova vlada v Belgiji

Zastopani so tudi socialisti.

Belgijski predsednik vlade Pierlot je sestavil novo vlado, v kateri je 14 ministrov. V vladi je 5 katolikov, 4 socialisti, 3 liberalci, 1 general in 1 nevtralec. Socialisti so: zunanji minister Spaak, minister dela Balthazar, gradbeni minister Matagneu in minister prosvete Loudan. V tej vladi je edino Matagneu nov minister, dočim so ostali bili že v prejšnji vladi.

Položaj na Balkanu

Madžarsko-italijansko prijateljstvo

Dne 6. t. m. sta se sestala v Benetkah italijanski zunanji minister grof Ciano in madžarski zunanji minister grof Czaky. Po službenem poročilu sta oba ministra razpravljala o zunanje političnem položaju, zlasti o položaju v Evropi.

Sestanek zunanjih ministrov obeh držav v tem času ne more nikogar začuditi. Italija in Madžarska sta že vsa leta po vojni tesno povezani in se je vršilo že mnogo sličnih posvetov med predstavniki obeh držav. Sedanji posvet pada v dobo, ko se je Sovjetska Rusija pojavila kot sosed na mejah Madžarske in je Italija smatrala za potrebnost izjaviti, da ne bi mogla ostati mirna, ako bi Sovjetska Rusija poskusila prekoračiti Karpate.

Italija čuti, da bi trajanje evropske vojne utegnilo zanetiti požar še na drugih mejah doslej nevtralnih držav. — Zlasti nevaren se ji zdi položaj na mejah Balkana. Balkan pa je za Italijo predozemlje njenih lastnih mej. Obvarovanje Balkana znači obvarovanje tudi italijanskih mej, in obratno. — Zato je Italija vsekakor močno zainteresirana na tem področju.

Ti razlogi vodijo Italijo, da uveljavlja

svoj vpliv v balkanskih državah v pravcu pomirjenja teh držav med seboj in stvoritvi neke vrste balkanskega obrambnega bloka. V tem oziru so balkanske države, ki so l. 1934. stvorile takozvani balkanski sporazum, opravile že veliko delo, predno je Italija smatrala za potrebno, da po razvrednotenju pakta proti kominterni v l. 1939. začne svojo balkansko politiko v tem novem smislu.

Italijanska politika je podpirala revizionistična stremjenja Madžarske in Bolgarije. Države balkanskega sporazuma: Jugoslavija, Romunija, Grčija in Turčija so bile proti revizionističnim težnjam in za ohranitev sedanjega stanja na Balkanu in v južnem delu Podunavja.

Nova italijanska politika na Balkanu, ki jo narekujejo nove razmere, se razlikuje od prejšnje predvsem v tem, da se Italija trudi prepričati nosilce madžarskih in bolgarskih revizionističnih teženj, da sedanji čas ni ugoden za te vrste politike, ker so na kocki mnogo važnejši interesi, in da je za obrambo teh interesov potrebna skupnost in povezanost držav balkanske zveze, kate-

rim se morata nujno priključiti tudi Madžarska in Bolgarija.

Politika balkanskih držav more biti samo ena: Vsi napor se morajo osredotočiti v pravcu ohranitve miru, povezanost držav pa mora služiti obrambi njihove lastne neodvisnosti.

Ako bo Italija uspela s svojimi napor, da zavre revizionistično propagando na Madžarskem in v Bolgariji, bo storila to predvsem v lastnem interesu. Zbližanje vseh balkanskih držav, vključno Madžarske, pa bi — ne glede na interese Italije — zajamčilo neodvisnost vsake posamezne izmed njih in mir na vsem Balkanskem polotoku in južnem Podunavju. — Miren sporazum glede neurejenih vprašanj med temi državami, zlasti med Madžarsko in Romunijo in Bolgarijo in Romunijo, je zlasti sedaj mogoč. Tako pomirjen, bi Balkan izšel ojačen iz sedanjih vojnih zmed.

Med Bolgarijo in Sovjetsko Rusijo je bila te dni v Moskvi sklenjena nova trgovinska pogodba za dobo treh let. Bolgarska bo dobavila Sovjetski Rusiji svinje, riž, kože, olje itd., Sovjetska Rusija pa bo izvažala v Bolgarijo poljedelske stroje, železo, petrolej in celulozo.

Vojna ogroža evropski sever

Švedska in Norveška bosta dopustili prevoz orožja na Finsko, ker sta v to obvezani kot članici Društva narodov.

Izgleda, da se položaj na skrajnem severu vedno bolj zapleta. Severne države, zlasti pa Norveška in Švedska, ki so mislile, da se jim bo tudi v tej evropski vojni posrečilo ohraniti nevtralnost, morajo računati, da bodo same zapletene v njo.

Kakor znano, obstoja zveza severnih držav, kateri pripadajo Švedska, Norveška, Finska in Danska. Že ta zveza nalaga imenovanim državam, da se medsebojno podpirajo, dasi pri sklepanju te zveze niso niti zdaleka pomislile, da bi ta ali ona izmed njih mogla postati torišče vojne, ker so stale vse brez-pogojno na stališču stroge nevtralnosti.

Odkar je Sovjetska Rusija začela vojno s Finsko, je seveda nastalo aktualno vprašanje pomoči severnih držav svoji zaveznici. Čitali smo že, da so te države priskočile Finski na pomoč in da so odšli tudi večji oddelki prostovoljcev na finska bojišča.

Odkar pa je bila radi vojne s Finsko Sovjetska Rusija v Ženevi izključena iz Zveze narodov, in je bil na plenumu te zveze napravljen sklep, da so vse države, članice te zveze zavezane priskočiti Finski na pomoč, je postal položaj še bolj kočljiv za severne države, zlasti za Švedsko in Norveško.

Anglija in Francija sta sklenili, da bosta pričeli pošiljati orožje na Finsko. To orožje je mogoče prevažati samo preko norveškega in švedskega ozemlja.

Rusija je proti temu prevozu orožja protestirala, istočasno pa je tak protest dvignila tudi Nemčija. Nemčija namreč trdi, da ne gre samo za prevoz orožja na Finsko, ampak za to, da si zavezniki stvorijo svoja oporišča na severu. V posebni noti je Nemčija opozorila zlasti Švedsko, da bi prevoz orožja preko švedskega ozemlja smatrala za kršitev švedske nevtralnosti.

Prav te dni pa izjavljajo švedski listi, da bo vlada točno izpolnila obveze, ki

jih ima Švedska kot članica Društva narodov in da bo zato neglede na proteste dovoljevala prevoz orožja za Finsko preko njenega ozemlja.

Predsednik švedske vlade socialni demokrat s. Albin Hanson

Kaj bo sedaj napravila Nemčija in kaj Sovjetska Rusija, se še ne ve. Vsekakor je možnost izbruha vojne na severu zelo verjetna. V tem slučaju pa bi samo ob sebi prišlo do skupne vojaške akcije Nemčije in Sovjetske Rusije, ker bi pri eventualnem nastopu proti Švedski in Norveški imeli pred seboj obe enoten cilj.

Odstopil je angleški vojni minister

in tudi minister za propagando

Odstopil je angleški vojni minister Hoare Belisha. Povod za njegov odstop je menda dalo dejstvo, da ni mogel doseči, da bi se bilo tudi letalstvo podredilo njegovemu ministrstvu, kakor se je vodno letalstvo podredilo ministru mornarice.

Obenem z Belisho je odstopil tudi Mac Milan, minister za propagando.

Hoare Belisha je v svoji izjavi volilcem naglasil, da za sedaj nima nobene druge želje, kakor da Anglija zmaga v vojni. Odstopivši minister ima veliko zaslug za organizacijo angleške armade.

Novi vojni minister je Oliver Stanley (prej trg. minister) in propagandni mi-

Japonska in Rusija

sta se pogodile.

Podaljšana je bila pogodba o japonskem ribolovu v ruskih vodah na Daljnem vzhodu, ki je bila sklenjena lansko leto. Nadalje sta se obe državi dogovorile, da bosta poverile delo razmejnitve z državo Mandžukuo posebni mešani komisiji. Mandžukuo bo plačala Rusiji odškodnino za severno mandžursko železnico. Toda dve tretjini tega zneska bo Rusija porabila za nakupe v Mandžukuu in na Japonskem.

Japonska si ne želi sporov z Rusijo, ker ima dovolj opravka na Kitajskem, Rusija pa v Evropi in prednji Aziji. — Spori med Japonsko in Rusijo s tem seveda niso rešeni, ampak samo odloženi za negotov čas.

Zedinjene države in Japonska

Dne 30. januarja poteče trgovinski dogovor med Japonsko in Zedinjenimi državami, katerega so Zedinjene države lansko leto odpovedale v zvezi z nastopom Japoncev proti mednarodnim koncesijam na Kitajskem. Japonci se trudijo, da bi prišlo do obnove trgovinskega dogovora.

nister John Ritta (prej Mc Milan), trgovinski minister pa Andrews Duncan.

Minister Stanley deluje za zbližanje z Balkanom in je imela lani njegova žena predavanje po Jugoslaviji.

Laburistično glasilo »Daily Herald« pravi, da je prišla izprememba v vladi nenadoma. Vendar utegnejo biti važni za izpremembo tehtni razlogi v politiki.

Zatrujejo, da se zaradi izpremembe v vladi angleška politika ne menja.

Ruska podmornica je obstreljevala nek švedski parnik, ki vozi na redni progi med južno in vzhodno Švedsko. Napad se je izvršil v daljavi 30 km od finskih teritorialnih voda.

Vojna na Finskem

Kljub hudemu mrazu še vedno niso docela prenehali sovjetski napadi na Karelijski ožini.

Na finskih bojiščih zadnje dni ni nobenih dogodkov. Sneg in mraz, ki se giblje med 20 in 30° C, ovirata vsako bojno akcijo. Živahnejše je le severno od Ladoškega jezera in pa na Karelijski ožini.

Rusko poročilo govori o manjših spopadih na Karelijski ožini in severno od Ladoškega jezera pri Uhti. Nadalje se omenja v poročilu živahno izvidniško letalsko delovanje.

Finci poročajo, da se sovjetske čete pri Salli še vedno umikajo v neredu. — Sovjetska letala so bombardirala več finskih mest in so razrušila mnogo stanovanjskih hiš v mestih Kuopi in Lahti, kjer so bombe ubile in ranile tudi mnogo prebivalcev.

Nadalje omenja finsko poročilo akcijo 10 izvidnic po 5 mož, ki so iz vzhodne Karelije prodrle do železniške proge Leningrad—Murmansk in blizu kraja Tjupa razstrelile železniški most na omenjeni progi ter tudi na nekaterih drugih mestih razdejale progo. Te patrulje so presmučale kakšnih 200 km.

O zavzetju pristanišča Pečengo (Petsamo), ki so ga sovjetske čete zasedle par dni po začetku vojne s Finsko, poročajo iz Finske, da se je to zgodilo vsled izdajstva poveljnika Pečenge, ki je ruskim vojnim ladjam pokazal pot skozi minska polja v pristanišče. Ta poveljnik je baje bil v službi ruske špijonaže že nad leto dni. Ko se je stvar odkrila, se je poveljnik ustrelil.

Na zapadni fronti samo topniški boji

Na zapadni fronti se vrše izvidniški boji manjšega obsega in na posameznih odsekih od časa do časa topniški dvo-boji.

Letalsko delovanje je od časa do časa

nekoliko živahnejše. Angleška letala so dne 6. januarja ponovno letela nad letalskimi bazami nad severozapadno Nemčijo.

Reforma uprav borze dela

Z novim letom bo uveljavljena naredba, ki odpravlja centralni odbor za posredovanje dela v Beogradu.

Odslej bodo poslovali posebej glavni odbori za posredovanje dela v Beogradu, Zagrebu in Ljubljani.

Menimo, da bi ob tej priliki lahko tudi mislili na to, da pridejo v odbore za posredovanje dela zastopniki svobodnih strokovnih delavskih in nameščenskih organizacij, ki so legalne predstavnice interesentov in edina organizirana skupina.

Revizijo zakona o bratovskih skladnicah zahtevajo

Revizijo zakona o bratovskih skladnicah zahteva Zveza rudarjev v Zenici.

Poizvedeli smo, da dobi s finančnim zakonom minister za šume in rude pooblastilo, da izvede revizijo tega zakona.

Z zadnjo revizijo zakona so se zgodile rudarjem nekatere znatne škode. Stvar organizacije rudarjev bo, da zastavi ves vpliv, da se zakon izboljša.

84.000 pitalih ovc lahko izvozimo v Francijo. Ker pa pitalih ovc nimamo, jih bo moral izpiti sam zavod za pospeševanje zunanje trgovine.

Izvoz našega lesa v Anglijo se bo znatno povečal, ker angleški trgovci nakupujejo vedno več lesa v naši državi. Doslej so Angleži dobavljali zlasti mehki les iz severnih držav, kar je pa sedaj radi vojne oteženo. Angleži pišejo naš les znatno dražje, kakor pa ostale države, kamor smo ga doslej izvažali.

Belgijski rudarji bodo dobili povišane mezde. V rudniku Charlesroi v Belgiji je stavkalo okrog 40.000 rudarjev, ki so zahtevali povišanje mezd. Med zastopniki rudarskih organizacij in lastniki rudnikov je bil ob koncu leta 1939 dosežen sporazum, s katerim so bile rudarske mezde povišane in so se rudarji zopet vrnil na delo.

Velik požar je izbruhnil v neki tovarni v Milanu. Škoda znaša okrog 1 milijon lir.

Splošno delovno dolžnost za moške za vršenje obrambnih del od 18. do 59. let je uvedla holandska vlada.

Češki »Rdeči križ« na Francoskem. Za bojišne priznanje je nabral češki »Rdeči križ« na Francoskem za češke vojake-legionarje in druge revne češke rodbe znesek 60.000 frankov ter še številne darove v blagu. Na tisoče zavojev so že pred prazniki poslali svojim vojakom, letalcem, prostovolcem in revnim rodbinam. Tudi iz Jugoslavije so češkoslovaški rojaki poslali znatne prispevke.

Doma in po svetu

Novo fronto opozicije snujejo. Med prvaki demokratov, radikalov in JNS se vrše razgovori glede ustanovitve enotne fronte za nastop pri bodočih volitvah. Propaganda se pa vrši v pravcu, da se osnuje fronta vseh opozicijskih strank.

Jugoras grozi z odhodom iz Delavskih zbornic. Centralno tajništvo delavskih zbornic v Beogradu je imelo sejo, na kateri so bile zastopane zbornice iz Beograda, Ljubljane, Novoga Sada in Skoplja, ki se nahajajo v rokah Jugorasa. Na tej seji je bilo govora o tem, da pozovejo delavske zbornice vlado, da jim mora v smislu § 39 zakona o zaščiti delavcev predlagati v pregled vse načrte zakonov, ki se tičejo delavstva. Ako se tej zahtevi ne bo ugodilo, potem bodo jugorasoenci zapustili delavske zbornice. Vsi imenovani delegati bodo že sedaj podali demisijo v roke upravnih odborov. Ako po preteku enega meseca ne bo zadovoljivega uspeha, bo demisija postala dejstvo.

Več listov na Hrvaškem je bilo ustavljenih in sicer radi tega, ker so pisali v komunističnem duhu. Zaplenjena je bila tudi prva številka novega lista v slovenskem jeziku »Nova ljudska pravica«, ki jo je menda izdajala Zveza delovnega ljudstva.

Samostojni demokrati na Hrvaškem se pritožujejo, da se vodi proti njim politika drugih strank, da bi zmanjšale njiv vpliv. »Nova Rijeka« poroča o shodu v Ogulinu, kjer je imela JRZ konferenco, ki se je je udeležil tudi Dragiša Cvetković. Na tej konferenci so se usilili v osrednje prijatelji dr. M. Stojadinovića. Med njimi so bili tudi trije poslanci, ki so podpisali znano izjavo dr. Stojadinovića. Iz tega sklepamo, da so samostojni demokrati neprijetni gosti. Srbi menijo namreč, da bi srbske interese na Hrvaškem najbolje ščitile srbske meščanske stranke.

Ustanovitev demokratske levice. V Beogradu so ustanovili v hotelu »London« demokratsko levico. V odboru te nove skupine so dr. Ribar, dr. Smiljanić, Čeda Pečević in Živo-ta Milojković. Milojković, dasi je bil brez denarja, je prejšnja leta vodil borbo proti konsolidaciji delavskega gibanja.

750.000 din kredita je odobril ministrski svet za kritje stroškov za prevoz in spravljane v skladišče hrane, ki je namenjena za pasivne kraje. V Skoplju so začasno spravili žito v vse šole, ki so radi tega zaprte.

Prepoved osnovanja veleblagovnic na Hrvaškem. V nasprotju z uveljavljenjem naredb o dovoljenju otvarjanja veleblagovnic, ki velja tudi za Slovenijo, je hrvaški ban izdal uredbo o prepovedi ustanavljanja veleblagovnic. Pač pa smejo nemoteno delovati že obstoječe veleblagovnice.

Seja balkanske zveze. Romunski zunanji minister Gafencu kot sedanjí predsednik sklicuje balkansko konferenco na dan 7. februarja 1940. Govorili bodo tudi o razširitvi balkanske zveze.

Nakaznice na živila bodo vpeljali v Italiji od 15. januarja dalje. Od novega leta naprej se v Italiji dobi v kavarnah kava, katere ni bilo dobiti cele štiri mesece.

Za tajnika delavske zbornice v Zagrebu je imenovan namesto odpuščenega s. VI. Pfeiferja dr. Zvonimir Vinković.

Nemško-sovjetska zveza. Francoska vlada je izdala uradne dokumente o vzrokih, ki so pripeljali do vojne z Nemčijo. V tej knjigi se omenja tudi izjava bolgarskega ministrskega predsednika Kjuzejanova francoskemu poslaniku v Sofiji dne 16. decembra 1938, ki je že tedaj trdil, da se pripravlja nemško-sovjetska zveza. Bolgarski ministrski predsednik je bil torej bolje poučen o tej zadevi kot pa oficijelni vladni krogi na Francoskem in Angleškem.

Göring o nemških razmerah. »Daily Herald« poroča, da je Göring zelo nerazpoložen nad sedanjim stanjem v Nemčiji. Nevtralni diplomati, ki so imeli priliko posetiti ga, pravijo, da se zelo nelaskavo izraža o sedanjí politiki rajha in paktiranju s Sovjetsko Rusijo. Göring je za politiko veleindustrijalcev. Napisal je že par člankov proti šikanam nacistične birokracije in v svojem glasilu »Der Vierjahresplan« tudi članek, v katerem priznava vedno težje posledice za nemško gospodarstvo, ki jih rodi angleška blokada.

Težke kazni groze irskim teroristom, ki so organizirali atentate v Angliji in zadnjič ukradli 28 ton streljiva iz nekega skladišča v Dublinu. Irska vlada je izdala proti njim poseben zakon, ker trdi, da so v službi inozemstva.

Trgovinsko pogodbo med Sovjetsko Rusijo in Kitajsko, ki je bila sklenjena že lansko leto, je te dni sovjetska vlada ratificirala.

Na morju zajeti Poljaki. Po zlomu Poljske je veliko Poljakov pobegnilo v baltične države, zlasti v Litvo, kjer se jih nahaja okrog 45.000. Litvanska vlada je že zaprosila zahodni veselji, da ji pomagata prehranjevati te velike množice beguncev. Zadnji čas je odšlo nekaj transportov Poljakov iz Litve na Švedsko. Par teh ladij, ki so prevažale poljske begunce, so nemške ladje zajele in odvedle s potniki vred v svoja pristanišča. Litvanska vlada izjavlja, da nima do Poljakov nobenega sovraštva, da so rešeni vsi spori, ki jih je imela s Poljsko, odkar je dobila vrnilo Vilno in da hoče gojiti s Poljsko, ki bo ostala njena sosedja, pa najsi bo obstojala v kakršnikoli si bodi obliki, najboljši odnošaje.

Za 200 odstotkov so zvišali na Madžarskem davke oz. carino na kavo in čaj.

»Warschauer Zeitung«. Češki listi poročajo, da so začeli Nemci izdajati v Varšavi poleg uradnega časopisa v poljščini tudi nemški dnevnik pod gornjim naslovom in še en list kot glasilo vladne stranke v Poznanju. Oba lista izhajata dnevno in pravijo češki listi, da poročata mnogo zanimivosti o sedanjih spremembah v zasedenem Poljskem.

Zadnje vesti

Izvoz naše pšenice. Donava je docela zamrznila. To pa ne bo škodovalo našemu izvozu v Nemčijo, ker je Prizad že izvozil vseh 16.500 vagonov pšenice, kolikor smo jo sklenili prodati Nemčiji.

Posvetovanje o zvišanju minimalnih mezd sklicuje minister za socialno politiko dr. Budisavljević za dan 13. januarja v Beogradu.

4000 bal bombaža za našo tekstilno industrijo je dospelo v Trst.

Prvak v svetovnem drsanju Baseni je padel v bojih na Finskem.

Progressiven socialni davek namerava vpeljati mestna občina v Zagrebu.

Zane Grey:

Mož iz gozda

Ko se je zbudila, je bil že svetel dan. Sonce je svetilo skoro neposredno nad njeno glavo. Helen je bila začudena. Bo je ležala v globokem snu, rdečih lic, potnega čela in tudi njeni kostanjevorjavi kodri so bili rosní. Helen je vrgla odejo raz sebe in zbrala ves svoj pogum — kajti imela je občutek, kakor da ima zlomljen hrbet — ter poskusila sesti. Zaman! Njen duh je bil voljan, toda mišice so ji odpovedale. Treba je bilo silnega, krčevitega napora; poskusila je z zaprtimi očmi in posrečilo se ji je. Vsa tresoča se je obsedela. Premetavanje odej je vzbudilo Bo in njene modre oči so presenečeno mežikale v sončni svetlobi.

»Halo — Nel! Ali moram — vstati?«, je vprašala zaspano.

»Ali moreš?«

»Česa pa jaz ne morem?« Bo se je sedaj docela prebudila in je strmela v svojo sestro.

»Torej — vstati.«

»Rada bi vedela zakaj ne,« je odvrnila Bo, med tem ko je tvegala prvi poskus. Eno ramo je spravila pokonci, toda samo toliko, da je v naslednjem trenutku kot pohabljen omahnila nazaj. Pri tem je nepopisno otožno zastokala. »Mrtva sem! Vem...!«

»No, ako že hočeš biti pravo dekle z zapada, potem imej tudi toliko poguma, da se boš pošteno zganila.«

»O jel!« je vzkliknila Bo. Potem se je prevalila, močno stokačo, in čim je ležala na obrazu, se je

53

oprla na roke, se obrnila ter vsedla. »Kam pa sta odšla? ... O, Nel, kako krasno! Pravi raj!«

Helen je pogledala naokoli. Ogenj je plapolal. Nikjer ni bilo nobenega človeka. Čudovite barve, ki jih je videla v daljavi so privlačile njeno oko, čim je poskušala, da bi se razgledala v neposredni okolici. Čez noč je nastal lep majhen zelen šotor iz smrekovih vej, podoben baraki. Stvar je imela poševno streho, ki je padala od slemenice enakomerno do zemlje; odprtina na prednji strani je bila do polovice zadelana, prav tako tudi stranske stene.

Smrekove veje so bile položene vse v eno smer, tako da je izgledala streha zelo kompaktno, prav kakor da bi bila vzrastla iz zemlje.

»Te klanice sinoči še ni bilo!« je vzkliknila Bo. »Stavim kaj, da sta jo zgradila za naju... Seveda, najine torbe že leže notri. Vstaniva, — gotovo je že zelo pozno.«

Dekletoma je povzročalo mnogo zabave, pa tudi precej bolečin, predno sta se, podpirajoč druga drugo dvignili in se postavili na trdne noge. Klanica iz smrečja jima je napravila veliko veselje. Stala je s predno stranjo obrnjena proti jasi, neposredno pod obokom daleč naprej štrleče skale. Neznaten odtok studenca je tekel mimo in se peneč in brizgajoč razlival preko nekega kamna v majhno lužo. Tla v tej gozdni koči so bila nastlana z vršički smrekovih vej, ki so ležali skoro čevljev visoko. Tako so bila tla gladka in prožna, v koči pa se je širil tako prijeten duh, da je dihanje tega vonja naravnost opajalo. Helen in Bo sta odprli svojo prtljago in se s pomočjo mrzle vode in uporabo krtače in česalnika ter novih bluz uredile kolikor moč dobro, ako upošte-

vamo mučne bolečine v njunih udih. Potem sta šli ven k tabornemu ognju.

Premikajoče se sence v neposredni bližini so pritegnile Helenin pogled; istočasno z Bojinim vzklikom, v katerem se je odražalo prijetno začudenje, je videla Helen priti izpod dreves čudovito lepo srno. Dale je stopal poleg nje.

»Vidve sta pač dolgo spale«, se je glasil pozdrav lovca. »Dozdeva se mi pa, da izgledata mnogo boljše.«

»Dobro jutro. Ali pa je že popoldne? Komaj, komaj se prebujeva«, je rekla Helen.

»Jaz bi mogla jahati,« je rekla Bo ponosno. »O, Nel, poglej si to srno! K meni gre.«

Srna je nekoliko zaostala ko je Dale dospel do ognja. Bila je siva, sloka, gladka kot svilá, velikih temnih oči. Stregla je s svojimi dolgimi uhlji, stala trenutek tiho in potem pricapljala z ljubkimi skoki k Bo ter stegnila svoj ozek gobček proti iztegnjeni Bojini roki. Vse na tej živali, razen njenih blagih oči je razodevalo divjino, in vendar je bila tako krotka kot kakšna mačica; nenadoma pa, ko je Bo ljubkovala njena dolga ušesa, se je zdrznila, iztrgala in odbrzela nazaj pod borovce, dokler ni izginila njenim očem.

»Kaj le jo je tako prestrašilo?« je vprašala Bo.

Dale je pokazal na rob pod poševno skalnato streho. Tam, kakšnih šest metrov nad zemljo, je ležala skrčena na ozki polici, velika rjava rumena žival z mačjo glavo.

»Toma se boji«, je odvrnil Dale. »V njem vidi pač svojega dednega sovražnika; nikakor ju ne morem spoprijateljiti.«

(Dalje prihodnjic.)

Iz naših krajev

LAŠKO

KAKO DVIGNITI PREMOGOVNO PRODUKCIJO?

Vprašanje, ki se tiče rudarjev zlasti v naših revirjih

Ker je po desetletni premogovni krizi nastopila v sedanjih izjemnih trenutkih konjunktura produkcija, je treba nujno razmišljati, kako bo v bodoče, ko bo sedanja produkcija zopet padla na višino prejšnje. Že nekateri dnevniki so med krizo prinašali članke o bodočnosti naših rudnikov. S korenito produkcijsko reformo bi rudniki dosegli večjo in stalno zaposlitev naših rudarjev in večjo možnost prodaje premoga. Večje družbe, kakor je n. pr. TPD, bi pač morale vsaj v početkih reform izvesti večje investicije, ki bi se za kmalu izborna rentirale. Pri takih reformah bi morali sodelovati: družbe, rudarske občine, pristojne banovine, industrijske zbornice, pristojni tehnični strokovnjaki in pristojna ministrstva ter delavske organizacije. Samo povečanje števila konzumentov z izjemnimi ugodnostmi nikoli ne more rešiti sedanjega stanja. Tu morajo v prvi vrsti pričeti družbe same. Premog sam je dragocen ne toliko kot kurivo, odnosno bogosna moč, ampak hrani v sebi še nešteto snovi, ki so za državno gospodarstvo silnega pomena, ne samo v privatni industriji, ampak tudi v obrambnem oziru.

Iz premoga je mogoče dobiti pri tako zvani destilaciji mnoge snovi: katran (katranska lepenka), svetilni plin, koks (za tovarne neobhodno potreben), bencin, beocel (katranske, odnosno anilinske barve), katranska smola (surogat asfalta, briketi), amonijak, fenol (fotografski preparati), krezol (razna mila), lizol, sanitol, kreozot (sredstvo proti gnitju velikih množin mesa), naftalin, piridin, karbolini (sredstvo proti gnitju lesa), tolnol (iz njega saharin), iz usedlin katrana je mogoče uporabiti mnoge snovi za izdelavo pisalnih in tiskarskih črnih, firnežev, lakov itd.

Tako bi družbe lahko osnovali nov tip slovenske industrije, ki bi bila neka rešitev premogovnikov na splošno. Samo pridelava katranske smole, ki ne zaostaja dosti za prirodnim asfaltom, je velikanskega pomena za našo državo, ki ima še jako malo tlakovane ceste. Isto je tudi z drugimi snovmi. Produktov destilacije je seveda še več kakor smo jih našli. Naše strokovnjake še čaka ogromno delo. Dalje moramo opozoriti na naša motorna vozila, katerih pogonska sila je sedaj bencin. Na milijone denarja gre v tujino za bencin, ki ga pri nas žal ni. Po uradni statistiki ima dravska banovina 1035 tovornih avtomobilov in avtobusov (20 odst. vseh v državi), osebnih avtomobilov 2306 (17 odst.) in motociklov 2706 (32 odst.). Vsa ta vozila je možno preurediti na pogon z destilati iz premoga. Naši činitelji bi morali na pristojnih mestih izposlovati večje kredite za gradnjo novih železniških prog, kar bi izdatno pripomoglo k večji produkciji premoga tako v lastni porabi kakor konzumu krajev ob novih progah. Država bi morala povsem ukiniti ves uvoz inozemskega premoga ter se zadovoljiti vsaj z najboljšim domačim. Prav tako bi morala država ukiniti trošarino na premog vsaj pri malih konzumentih ali pa uvesti vsaj razliko v trošarini. Družbe same bi s primernimi cenami, odnosno znižanjem lahko potrošile množino sedanje produkcije vsaj pri malih konzumentih. Država bi morala po enakem ključu nabavljati premog pri svojih lastnih rudnikih, južnih privatnih in naših. Pri vsem tem pa je važno, da pridemo do zenačenja davkov. Mnogo industrij je radi krize sploh propadlo, še več pa se jih je preselilo na jug države radi nižjih davčin. Vse to katastrofalno vpliva na razvoj naše premogovne produkcije. Mnoge občine radi posebnih vzrokov niti ne dopuščajo zidave novih tovarn.

OTOČE PRI PODNARTU

Zgraditev novega mostu čez Savo je vsakakor nujna potreba za vse prebivalce okoliških vasi, če se že ne oziramo na potrebo radi tujeskega prometa. Vendar je to vprašanje povzročilo precej polemike v dnevnem časopisu, odkoder z ene strani veje pravi srednjeveški duh, ki je reakcijsen tembolj, ker veje z »napredne« strani. V »Jutru« z dne 24. m. m. dopisnik iz Podnarta trdi, da se zgradba mostu v Otočah tiče samo Brezjanov in romarjev; prebivalci vasi Ljubna pa da imajo itak ves promet — menda že iz same navade?! — usmerjen v Podnart. Če bi bila v Otočah že enkrat postaja tudi za tovrni promet, potem bi dopisnik »Jutra« lahko videl, da ima Ljubno ves promet usmerjen v Otoče. V članku se jasno vidi, da dopisnik zagovarja izključno interese posameznikov, ne pa interese splošnosti. To dejstvo potrjuje s tem, da mu ne gre v račun niti graditev nove postaje, predvsem pa njena ureditev za tovrni promet. Nad tem člankom so bili gotovo presenečeni tudi gospodje v redakciji »Jutra« in to tembolj, ker so malo prej objavili članek iz Ljubna, ki je bil čisto nasproten temu in s tem logično stvarjen in objavljen. Toda očitno so se bali zamere, pa so priobčili še tega. Dotični dopisnik pač misli, da so okoliške vasi nastale radi Podnarta, ne pa postaja v Podnartu radi okoliških vasi. Toda sodobni promet v okoliških vaseh zahteva novo postajo, v tem primeru v Otočah tudi postaja za tovrni promet, ki brez novega mostu čez Savo ne more služiti v polni meri svojemu namenu. Upamo, da bodo ta vprašanja rešena tako, da se bodo interesi posameznikov podredili interesom splošnosti.

Premalo dela v boju proti draginji

Državna gospodarska politika in socialna preskrba državljanov je problem, ki potrebuje prav resnega dela. Ni dobro, če se to delo birokratizira z ustanavljanjem nešteti odborov. Gospodarska in socialna politika je za državo važen problem, ki se mora iniciativno in po interesih izvajati. Urad tega dela ne more opravljati. Imeli smo nešteto odborov in ustanov, ki so prevzele ta ali oni posel, pa so odrekle. Tudi v sedanjih razmerah se snujejo odbori z ozirom na draginjo, prehrano itd., ali v teh odborih ni ljudi, ki so predvsem zainteresirani na sedaj aktualnih vprašanjih. Tako delavske organizacije v teh odborih na-

vadno sploh niso zastopane.

Taki odbori se posvetujejo, teoretično razpravljajo in ustvarjajo uradne aparate, ki potem opravljajo svoje posle bolj avtomatično kakor po potrebah in namenu ustrezajoče. Take so zle posledice podobnih ustanov.

Draginjski odbori, odbori za pobijanje draginje itd., bi se morali sestavljati iz organizacij interesentov. Med te interese spadajo organizirani delavci in nameščenci.

Odbori interesentov bi te probleme reševali bolje, bolj idealno in bolj realno, ker poznajo praktično življenje bolj, kakor morda teoretiki.

MARIBOR

Staro mestno pokopališče je od novega leta dalje zaprto. Če bo pokopališče ostalo dokončno zaprto, ni znano, ker se je to vprašanje razpravljalo v tajni seji mestnega občinskega sveta. Dosedanji pokopališki odbor se je razšel, novi pa še ni bil imenovan, prav tako je poteklo tudi službeno razmerje čuvalju pokopališča. Zadnje dni je bilo na tem pokopališču zelo živahno in so zlasti trgovci s starim železom rušili železne ograje in spomenike ter jih odvažali. V zvezi z vprašanjem tega pokopališča, je med drugim priobčil »Slovenski Narod« tudi naslednje: »Še nekaj važnega je, kar kliče po javnem razjasnitvi. Namreč obračun za vzdrževanje pokopališča. Svojčas (l. 1929) je mestna občina (kot bi bila ona gospodar tega zemljišča) izplačala 40.000 din za popravilo zidu in notranjščine (odstranjenje grmovja, ki je že preraslo grobove itd.) Dočim se je notranjščina največ s pomočjo novega čuvalja in mestnimi delavci že v par mesecih l. 1929 res očedila, se ni na popravilo obzidja — vsaj kolikor je znano — ves čas nič storilo (razen ob Slomškovi slavnosti, kar pa je šlo seveda na drug račun). Poleg tega velikodušnega prispevka mestne občine pa se je za vzdrževanje pokopališča pobirala posebna podpora, ki se je nalagala v Marib. kreditnem zavodu. Iz teh prispevkov se je vzdrževal pokopališki čuvaj s skromno plačo 400 din mesečno. — Ker je težko verjetno, da bi bili vsi ti prispevki izčrpani, in bi bil morebitni preostanek pri likvidaciji zelo dobrodošel, je pričakovati, da pride poleg razglaš o podaljšnem roku tudi do javne položitve tega obračuna. Pokopališče kliče po — gospodarju!»

V knjižnici Delavske zbornice v Mariboru so se zadnje čase izvršile velike spremembe osebja. Bivša upravitelja knjižnice S. Kristof Rezka je bila že pred meseci odstavljena in nato premeščena v knjižnici D. Z. v Celju, kjer je, kakor smo že poročali, hudo zbolela in se je morala podvreči že dvema operacijama. Posle knjižnice je ob svoji premostitvi morala izročiti g. Reberšek, ki je nato vodila knjižnico sam. Pred enim mesecem pa je bil za vodjo knjižnice nastavljen nek trgovski pomočnik s podeželja, ki je takoj ob prihodu prevzel tudi vodstvo knjižnice. Z 31. decembrom 1939 pa je morala izstopiti tudi g. Reberšek in je sedaj nekaj dni opravljaj posle v knjižnici novi vodja knjižnice sam. Pod takimi razmerami seveda knjižnica, ki je bila ustanovljena z namenom, da bi služila izobrazbi delavstva, ne more uspevati, kajti delo knjižničarja ne obstoja samo v tem, da izdaja knjige, ampak mora poznati literaturo, kakor tudi obiskovalce, da jim lahko prav svetuje in postreže z odgovarjajočimi knjigami. Za tako usposobljenost pa je seveda potrebna dolgoletna praksa v knjižnici.

Število ločitev zakonov je minulo leto znatno narastlo napram letu 1938, ko je bilo na področju mariborskih sodišč le 74 ločitev, dočim jih je bilo v letu 1939 113. To število pa ni narastlo radi tega, ker so bili morda lanske leto zakoni bolj prepirljivi, temveč je bilo veliko število zakonov ločenih, ker so bili sklenjeni po staro-katoliških obredih, po večini med ločenci, ki so že poprej bili poročeni po rimsko-katoliškem obredu.

1745 inozemcev, ki so povečini uslužbenci in »strokovnjaki« v raznih tukajšnjih tovarnah, je dobilo lanske leto dovoljenje za bivanje pri tukajšnji mestni policiji.

Predelava mestnih avtobusov na pogon s podzemskim plinom. Ker so z dobavo nafte za velike mestne avtobuse vedno večje težkoče, se je uprava mestnega avtobusnega podjetja odločila, da bo avtobuse preuredila za pogon s podzemskim plinom, ki ga je v Jugoslaviji dovolj. Izkoriščajo ga pa malo, ker primanjkuje jeklen, v katere se polni tak plin.

Nad 22.000 zavolev različnih festvin je meseca decembra mariborska pošta odpremila v inozemstvo. Skupna vrednost teh pošiljk cenijo nad 2 milijona dinarjev. Odslej je dovoljeno pošiljati le zavoje, ki tehtajo do 1 kg, vrednost pošiljke pa ne sme znašati nad din 50. Največ pošiljk je bilo oddanih pred božičnimi prazniki, ko je pošta dnevno odpremila okrog 2000 paketov in v zorcev brez vrednosti.

Redni občni zbor Zveze strojniki, strojevodij in kurjačev bo v nedeljo, dne 14. januarja ob 9. uri dopoldne v prostorih Delavske zbornice (II. nadstropje) v Sodni ulici. Dolžnost vsakega strojnika in kurjača je, da se občnega zbora sigurno udeleži! — Odbor.

Mila bo zmanjkalo! Pred dobrim mesecem se se je ta vest širila od ust do ust. Ljudje so drli v trgovine po milo in ker ga trgovci niso mogli sproti dovažati, so se začeli ljudje obračati naravnost na tovarne in ga naročali po cele zaboje. Manj kot zaboj ga ni vzel nihče, ki je imel količjak denarja. Tovarne za milo so odpoklicale vse svoje potnike, ker niso zmogle niti onih naročil, katera so prihajala sama od sebe. Kaj le sedaj počno ljudje s tišimi zaboji pralnega mila? Poleg drugega so se vrgli tudi na nakupovanje toaletnega mila. Za te vrste mila smo čuli, kdor je hotel poslušati, da ga bo prav gotovo zmanjkalo. — Trgovci so naročali ogromne zaloge, toda več kot gotovo je, da so jim sedaj te zaloge ostale. Tovarne mila, ki doslej niso mogle zmagovati naročil, bodo kmalu prišle v »krizo«, ker ne bo več odjemalcev za milo, ki ga bo nakopičenega po vsej državi dvig cen surovinam. Tovarne so morale naročiti znatno večje množine masčob (olja in masti). Veliko povpraševanje pa povzroči, da cene skaejo. Olje, ki ga kupujejo tovarne v Dalmaciji, je n. pr. notiralo danes din 8 za kg, komaj dva dni pozneje je ista trvdka, pri istem dobavitelju morala plačati isto kvaliteto že din 12 do din 13 za kg. Tako je vsled nediscipliniranosti in brezglavosti konzumentov naraščala draginja. Konzumenti so s svojim početjem naravnost napeljavali vodo na mlin raznim spekulantom. Še več! Nekateri konzumenti so se dali vpreči v voz raznih manjših spekulantov, pa so za njihov račun nakupovali po raznih trgovinah blago, ki ga je grozilo zmanjkati. In tako blago so potem spekulanti prodajali z ogromnim dobičkom naprej. Na take in slične pojave je treba opozarjati, da se bomo prihodnjič izognili napakam, ki sedaj najbolj tepejo konzumente same.

3411 radijskih aparatov je bilo registriranih ob zaključku minulega leta pri mariborski pošti.

Na področju mariborskega okrajnega sodišča je bilo leta 1939 rojenih 610 nezakonskih otrok. Število rojstev nezakonskih otrok je napram letu 1938 nekoliko porastlo.

Mariborski akademiki so si postavili nad Ribnico na Poh. svoje planinske okrevališče, ki pa še ni opremljeno in popolnoma dokončano.

Mestni avtobusi so pričeli voziti te dni na progi Maribor—Ptuj. Odhod iz Maribora Glavn. trg dnevno ob 6.45, 13. in 18.30 uri, iz Ptuja pa ob 6.35, 11.35 in 18.30 uri. Koncesijo za prevoz potnikov na tej progi pa je izgubilo podjetje Lininger.

S polnim vozom sodov je nek voznik zadel v hišo na vogalu Mlinske in Kneza Koclja ulice. Več sodov je popadalo na tla, k sreči pa ni bilo na cesti nikogar, ker bi se bila sicer lahko zgodila težka nesreča.

Narodno gledališče. Ponedeljek, 8. jan.: zaprto. Torek, 9. jan. ob 20. uri: »Konto X«. Red A. Sredo, 10. jan.: zaprto. Četrtek, 11. jan. ob 20. uri: »Zaroka na Jadranu«. Red C. Petek, 12. jan. gostovanje v Celju ob 20. uri: »Via Mala«.

CELJE

Gostovanje mariborskega gledališča. V petek, dne 12. jan. bo v Celju gostovalo mariborsko gledališče v »Via Mala«. Začetek ob 20. uri.

KRANJ

Zahteva po zvišanju plač občinskim delavcem. Na zadnji občinski seji je delavski zastopnik iznesel zahtevo, da naj občinska uprava radi draginje zviša plače občinskim delavcem. G. župan je objubil, da bo uprava o tem razpravljala in na prvi seji predložila odboru konkretne predloge.

SELNICA OB DRAVI

O delavski zaščiti in uredbi o pobijanju draginje bosta v nedeljo, dne 14. t. m. govorila ss. dr. Reisman in Eržen Viktor na predavanju, ki se bo vršilo s pričetkom ob pol 9. uri dopoldne v gostilni Lipar. Delavke in delavci, udeležite se tega važnega predavanja v čim večjem številu. — Sklicatelj.

Iz svobodnega strokovnega gibanja

SKLEPI CENTRALNE UPRAVE SMRJ V BEOGRADU

Na seji centralne uprave SMRJ ob novem letu so bili napravljeni naslednji sklepi: Za centralnega tajnika je bil imenovan s. Milan Šovljanski (doslej oblastni tajnik v Ljubljani) ter kooptiran v centralno upravo: razreši se oblastna podzveza v Zagrebu zaradi neizvršljivih sklepov. S posli se poveri s. Milan Strmota; obvezni so strokovni listi za srbske člane »Radničke Novine«, za hrvaške »Slobodna Riječ«, v Sloveniji »Delavec« in »Ljudski glas«. Članstvo je dolžno, da obvezno plačuje poleg prispevka tudi prispevek za tisk. Podrobna navodila pošlje podružnicam centrala sama.

Nov izstop iz centralnega tajništva delavskih zbornic

Nenaravni razvoj v upravah delavskih zbornic je povzročil razkroj tudi v centralnem tajništvu delavskih zbornic v Beogradu. Najprej je izstopila iz tajništva zagrebska delavska zbornica in sedaj se ji je pridružila še splitska.

Razkroj delavstvu ne more biti v prid. Sporazum med Hrvati in Srbi bi notorično moral okrepiti sodelovanje delavskih organizacij in socialnopolitičnih ustanov. Godi se pa obratno, čeprav je moč delavstva in njih ustanov navezana na njih solidarnost.

Iz Češke

Sodrug F. Hampel izpuščen. Češka vlada je izročila protektoriju von Neurathu predstavko, da bi izpustil iz zaporov in koncentracijskih taborov razne češke voditelje, češ, da bi drugače ne mogla javnosti pomiriti. Na ta način so bili zadnji čas izpuščeni bivši predsednik socialno demokratske stranke s. Fr. Hampel, predsednik agrarcev Beran in drugi.

Čehi v vojni. »Prager Zeitungsdienst«: »Danes stojimo Nemci v vojni proti Angliji in njenemu francoskemu zavezniku. A tudi Čehi preživljajo to vojno dnevno in vsako uro. Seveda so Čehi v smislu obljube vodje in nasproti no od stare Avstrije oproščeni vojaške službe. Nemoteno se lahko posvetijo na domači zemlji svojemu dnevnemu delu. Toda gospodarske in socialne ukrepe, ki jih je prinesla vojna doba, morajo vzeti tudi oni na sebe v skupnem interesu Nemčije za končno zmago Nemčije. Vendar je to manjša žrtev, kot one, ki jih mora nositi prebivalstvo nevtralnih držav.«

Enotna moka. V zbirki zakonov z dne 28. decembra je bil izdan razglas predsednika vlade o izdelavi kruha. Razglas dovoljuje izdelavo kruha v obrti samo iz žitne moke, ali s primešanjem največ 20 odst. pšenične krušne moke. Moka se sme mešati šele v obrtnem prostoru in mora imeti vsak hleb kruha, ki ga izdela pekova obrt, vpečen pečat peka. Izjema je dovoljena samo za dietični kruh.

Omejitev klanja svinj. Predsednik vlade je odredil, da smejo konzumenti za svojo potrebo zaklati svinje le, če imajo vsaj 100 kg žive teže. Sicer se smejo svinje klati le z najmanj 80 kg žive teže.

Majlino zanimanje za ples. Praški listi javljajo, da je bilo doslej vloženo le malo prošnji za dovoljenje plesa. Izgleda baje, da maskarad sploh ne bo. Kakor znano, se mora na Češkem za plesne in druge zabave vložiti vsaj 14 dni poprej prošnja v petih izvodih, od tega trije izvodi v nemščini.

Čez 100.000 delavcev v Nemčiji. Število čeških delavcev, ki so morali oditi na delo v Nemčijo, presega že 100.000.

Nemška predmestja v Pragi. Nemški podžupan v Pragi dr. Pfitzner, ki ima po najnovjši naredbi enake pravice, kot češki župan — primator, je izdelal načrt, da se pretvorita dva okraja Prage, Holešovice in Bobeneč, v nemška predmestja Prage.

Napisi v Zlinu. V Moravskem mestu Zlinu, kjer so Batove tovarne, so bili doslej še samo češki napisi. Protektor je odredil, da morajo imeti tudi tam povsod nemško-češke napise.

Trgovine morajo biti odprte. Deželna vlada Protektorata je odredila, da morajo biti trgovine ves čas odpralne časa odprte, četudi trgovci nimajo blaga. V tem slučaju morajo razobesiti napis, da je količina blaga za ta dan razprodana.

Vlaki v Prago. Akcija za obisk češkega glavnega mesta Prage z dežele se vztrajno nadaljuje. Časopisi v Brnu poročajo o programu takšnega izleta z brzovlakom iz Brna v Prago, ki se odpelje iz Brna v soboto popoldne in se vrača v nedeljo zvečer. Voznina, vstevši prehrano in prenočišče v hotelu, stane skupno le 99 kron. Vodstvo pa preskrbi tudi vstopnice za gledališče, razstave in krožno vožnjo po Pragi.

»Delavska Politika« ne dobiva nobenih subvencij, zato poravnaj naročnino takoj!

POVERJENIKOM CANKARJEVE DRUŽBE!

Knjige »Cankarjeve družbe« za l. 1940 so nam popolnoma pošle in ne moremo zadostiti naknadnim naročilom, katere še vedno prejemo. Prosimo poverjenike, ki so naročili večje število knjig, da nam event. preostale garniture takoj vrnejo, da jih bomo lahko poslali onim, ki jih še sedaj zahtevajo.

Ljubljana, Miklošičeva c. 22-A/I.
»CANKARJEVA DRUŽBA«

Predavanje pri Sv. Lovrencu na Pohorju

KOVAČI, KAMNOSEKI IN ŽAGARJI ZA SVOJE PRAVICE

Sv. Lovrenc na Pohorju je že stara rdeča postojanka. S tem pravimo, da živi tam razredno zavedno socialistično delavstvo, ki se zaveda svoje pravice do enakopravnosti v življenju. To so naši ljudje pokazali zlasti vsikdar, kadar smo v zadnjih letih prirejali naša predavanja o socialni zakonodaji.

Tudi v nedeljo je bila obširna dvorana gostilne g. Urbanca polna kovačev in ostalih delavcev iz tovarne kos in srpov, kamnosekov, ki morajo delati tudi sedaj v tem najhujšem mrazu na prostem v kamnolomu trdke Ehrlich iz Zagreba ter žagarjev in drugih lesnih delavcev, katerih je polna lepa dolina okrog Sv. Lovrenca in visoko nad njim v gozdovih zasneženega Pohorja.

Predavanje je otvoril predsednik podružnice SMRJ s. Slatinek, ter pozdravil došla predavatelja iz Maribora s. Reimana in Jelen, nakar je naš poverjenik »Delavske Politike« s. Pernauzel pozval navzoče sodruge in sodružice, da krepko stojijo za našim delavskim tiskom in v znak solidarnosti vsak po svoji možnosti prispevajo za tiskovni sklad, za katerega so res na to zložili v Pernauzelov klubok št. 72.

S. dr. Avg. Reisman je potem predaval o zakonski zaščiti delavskih zaupnikov, kateri se bodo kmalu zopet volili v obratih, o določilih obrtnega zakona glede orožnih vaj, za-

ščiti v bolnišni in drugem, naredbi glede draginje, kar vse se po nekaterih podjetjih v Sv. Lovrencu ne upošteva in delavci ne dobivajo svojih plačil, kakor jim jih je zagotovila država s posebnimi zakoni. Govornik je spregovoril tudi o potrebi delavske izobrazbe, ki je predpogoj vsakega zboljšanja položaja delavstva in je ravno delavski časopis v tej borbi dandanes poleg organizacije in dela v kulturnem društvu edino možno borbeno sredstvo.

S. Adolf Jelen se je obširneje pečal z zakonitimi določili okrog pravic delavca, da si brani svoje življenje, mezdno in vso ostalo zaščito v strokovni organizaciji. Navzoči so z razumevanjem sledili tudi njegovim izvajanjem o potrebi čistega značaja v vrstah poštenih ljudi in o zavrženosti ovaduhov, ki se vtihotapljaajo na delavska zborovanja, da bi škodovali edinosti in borbeni sili organizaciji.

Ves čas predavanja, ki je trajalo polni dve uri, je vladalo najboljšje razpoloženje, ljudje se kar niso hoteli raziti, ter enodušno zahvalili, da bi se podobno predavanje vršilo čimprej zopet.

Za »Delavsko Politiko« se je prijavilo 14 novih naročnikov. Navzoči pa so tudi izjavili, da bodo zahtevali tudi od vseh onih obrtnikov, ki živijo od delavcev, da imajo v svojih lokalih »Delavsko Politiko«, po gostilnah, trgovinah in drugih obrtih.

Naši delavci v Franciji končno dosegli svojo enakopravnost s francoskimi delavci

Podpis socialno političnega dogovora med Jugoslavijo in Francijo.

Francoski parlament je dne 8. decembra 1939 ratificiral konvencijo z Jugoslavijo o delu in pomoči. V Jugoslaviji je bila ta konvencija ratificirana že 17. novembra 1933. Z ratifikacijo prenehajo takse za francoske vizume, delovni pogoji se izboljšajo, ker so izseljenci izenačeni z domačini, odškodnine za nesreče se izplačujejo tudi izven Francije, če se izseljenec izseli domov ali drugam. Enakopravnost velja tudi za podpore za nezaposlene in v socialnem zavarovanju.

Gornji dogovor je pripravila že Blumova vlada. Neprestane velike trzavice v domači in svetovni politiki pa so povzročile, da dogovor ni mogel in ni mo-

44 smrtnih obsodb je bilo izvršenih v Nemčiji po poročilu »Rote Erde« iz Dortmunda v času od 2. do 24. decembra.

Nemci zgrade še eno obrambno črto, kakih 40 do 50 kilometrov od Siegfriedove v teku zime, če ne pride prej do odkrite vojne na sedanji fronti.

Otvoritev skupnih kuhinj v Nemčiji. V Berlinu so otvorili skupno kuhinjo, v kateri se hrani 30.000 oseb, na Dunaju pa bodo ustanovili tako kuhinjo za 36.000 oseb.

Celofan namesto črev za izdelovanje klobas. V Nemčiji uporabljajo namesto črev celofan za izdelovanje klobas.

Tiralica za jeklarskim magnatom Thyssenom. Med mecenati nacizma pred letom 1933 je bil tudi jeklarski magnat Thyssen. Sodeloval je daljšo dobo tudi z nacistično vlado. Šele v zadnjih mesecih je moral priti nekaj navzkriž, ker jo je Thyssen kar nathoma popihal iz Nemčije v Švico in končno na Portugalsko, ker se je bal, da bi ga nemški teroristi odvedli zopet v Nemčijo. Nemške oblasti so sedaj izdale proti Fricu Thyssenu tiralico zaradi tihotapstva valute.

Jeta za poslušanje tuje radiopostaje. (DNB.) Posebno sodišče v Trieru je obsodilo 45-letnega Teodorja Hergesa iz Bernkastela na ječo 15 mesecev, ker je od 7. septembra do aretacije dne 1. novembra neprestano poslušal tuje radio postaje.

Spor med Nemčijo in Argentinijo. Nemška vlada je protestirala v Argentini, ker je ta posadko 1039 mož potopljene križarke »Admiral von Spee« internirala. Po poročilih iz Buenos Airesa namerava argentinska vlada nemški protest kot neosnovan zavrniti.

Nemška petrolejska ladja »Tacoma« internirana. Nemška petrolejska ladja »Tacoma«, ki se je nahajala v luki v Montevideu, je bila pomožna ladja potopljene nemške križarke »Graf Spee« in je zalagala to križarko s petrolejem na odprtem morju. Urugvajska vlada je sedaj to ugotovila in pozvala »Tacoma«, da v 24. urah zapusti pristanišče v Montevideu. Pred tem pristaniščem pa so pričakovale »Tacoma« angleške vojne ladje, zato se je ladja pustila raje internirati.

Delavski pravni svetovalec

Izstavitev od dela (Kočevje)

Vprašanje: Pred meseci me je skupno z več drugimi delavci poslalo vodstvo lesnega industrijskega podjetja na brezplačen dopust, češ, da nima dela. Toda do sedaj je isto podjetje ostale delavce sprejelo zopet na delo in celo zaposlilo nove delavce, le mene stalno odbija. Moja delavska knjižica leži še vedno v pisarni tega podjetja. Kakšne pravice imam?

Odgovor: Kot navajate, ste bili protizakonito izstavljeni od dela. Podjetje Vam mora plačati redno dospel mezdno za ves čas neupravičene izstavitve, če ste bili zaposleni

kot stalen delavec. Vsako stalno službeno razmerje se more razvezati, če ni zakonitih pogojev za takojšen odpust iz službe, po predhodni 14 dnevni odpovedi. Tega pa navedeno podjetje ni storilo in se zato mora smatrati, da ste ostali v službi toliko časa, dokler Vam podjetje po zakonu službe ne odpove. Zgolj okolnost, da je Vaša delavska knjižica še vedno v pisarni podjetja, sama še ničesar ne dokazuje. Če ste torej bili pri podjetju stalno zaposleni in Vam ni služba pravilno odpovedana, odnosno se Vas ni upravičeno odpustilo iz službe, se obrnite na sodišče in zahtevajte plačilo redno dospelo mezde za ves čas zatrljevanje izstavitve od dela.

Za kenzorci izdaja in ureja Adol Jelen v Mariboru. — Tiska Ljudska tiskarna, d. d. v Mariboru, predstavnik Viktor Eržen v Mariboru.

Kotiček sodružic

Milica Stupan:

Delavske kuhinje

(Konec)

Kisla repa s krompirjem in testeninami

Za 50 oseb rabimo:

4 kg kisle repe à 2 din	din 8.—
11 kg krompirja à 1.25 din	din 13.75
2 kg testenin (makaronov), polžkov ali špagetov) à 7 din	din 14.—
¼ kg masti à 20 din	din 5.—
¼ kg moke 00g à 3.30 din	din 0.85
¼ kg čebule à 2.50 din	din 0.65
15 dkg soli à 1.50 din	din 0.25
česen, lovor, timijan, kumina, poper	din 2.—
	din 44.50

Din 44.50 : 50 = din 0.89.

Krožnik te jedi stane torej pri današnjih cenah 89 par. Samo kisl repa s krompirjem je premalo izdatna, zato dodamo testenine, da je jed bolj izdatna in tudi bolj okusna. — Priprava: Krompir olupimo, narežemo na rezine ali krljice in ga pristavimo v velikem loncu. Kislo repo skuhamo posebej in ji dodamo tri stroke drobno stolčenega česna, lovorjeve lističe, timijan, kumino in poper. Testenine vržemo v vrelo vodo, pustimo dve minuti vreti, odlijemo to prvo vodo in nalijemo na makarone spet vrelo vodo. V tej pustimo makarone vreti, da so mehki, nato odstavimo in pustimo makarone v vodi pokrite ob robu štedilnika. Ko je krompir mehek, primešamo kisl repo in makarone, oboje z vodo vred, v kateri se je kuhalo, in dodamo sol. Čebulo operemo na masti svetlorumeno, potresemo z moko, ki jo pustimo zarumeneti, damo v veliki lonec, dolijemo potrebno vodo in pustimo vse skupaj še enkrat prevreti. — Še bolj okusna je ta jed, če dodamo 1 kg mastnega svinjskega mesa, zato pa vzamemo 2 kg krompirja manj. Seveda pa je potem jed precej dražja.

Segedinski golaž s krompirjem

Za 50 oseb rabimo:

1 kg mastne svinjetine à 14 din	din 14.—
3 kg kislega zelja à 3.50 din	din 10.50
15 kg krompirja à 1.25 din	din 18.75
¼ kg čebule à 2.50 din	din 1.25
10 dkg masti à 20 din	din 2.—
¼ kg moke 00g à 3.30 din	din 0.85
45 dkg soli à 1.50 din	din 0.25
paprika, timijan, česen, lovor	din 2.—
	din 49.60

Din 49.60 : 50 = din 0.99.

Krožnik tega segedinskega golaža stane torej samo 99 par. Ker vzamemo 1 kg mastne svinjetine, vzamemo zato samo 10 dkg masti, samo toliko, da lahko opravimo meso. — Priprava: Krompir olupimo, narežemo na rezine ali krljice, solimo in pristavimo v velikem loncu. Kislo zelje skuhamo posebej in mu dodamo tri stroke na drobno stolčenega česna, lovorjeve lističe in timijan. Ko je oboje, krompir in kisl zelje že mehko, primešamo zelje krompirju v veliki lonec. Medtem razbelimo v kozici mast, dodamo čebulo, ki jo pustimo zarumeneti, nato pa na koščke narezano svinjetino in jo dušimo do mehkega. Nato jo potresemo z moko, ki jo pustimo zarumeneti in damo vse skupaj v veliki lonec. Dodamo žlico sladke paprike, potrebno vodo in pustimo vse skupaj zavreti.

Mlečna kaša

Za 50 oseb rabimo:

4 kg *prosene kaše à 4 din	din 16.—
12 l mleka à 2 din	din 24.—
20 dkg soli à 1.50 din	din 0.30
1 zav. cimta	din 1.—
	din 41.30

Din 41.30 : 50 = din 0.82.

Krožnik mlečne kaše stane torej 82 par. Ker je mlečna kaša precej »lačna« jed, za delavske kuhinje običajno ne pride v poštev, samo v izjemnem slučaju, če bi dobila kuhinja slučajno mleko ali kašo podarjeno. — Priprava: Kašo snažno operemo, odstranimo vsako črno zrnce, ki napravi kašo grenko, vkuhamo kašo v mleko, dodamo cimt in dolijemo vode, kolikor je še manjka. — Prav tako pripravimo mlečni riž, ki je pa danes, ko je riž tako drag, mnogo predraga jed.

Ješprenčkova juha z jabolkami

Za 50 oseb rabimo:

3 kg ješprenčka št. 4 à 7 din	din 21.—
5 kg jabolk à 2 din	din 10.—

½ kg krist. sladkorja à 13.50 din	din 6.25
¼ kg soli à 1.50 din	din 0.40
zmlet cimt in stolčeni klinčki	din 1.—
	din 38.65

Din 38.65 : 50 = din 0.77.

Krožnik te jedi stane torej 77 par. Tudi ta jed bo tvorila v delavski kuhinji bolj izjemno kosilo, n. pr. če bi imeli jabolka na razpolago, ki jih je treba nekako porabiti. Kiselkasti okus te juhe je pa prav prijeten. Če imamo več jabolk, jih lahko seveda več dodamo. — Priprava: Ješprenček snažno operemo, ga vkuhamo v vrelo vodo v velikem loncu, solimo in skuhamo do mehkega. Posebej skuhamo jabolka s sladkorjem, cimtom in klinčki. Ko je oboje mehko, zmešamo, dolijemo potrebno vodo in pustimo vse skupaj še enkrat zavreti.

S tem je končana vrsta teh jedilnikov, ki so vsi preizkušeni. Vsak od njih da 50 krožnikov goste, tečne juhe. Vsi so namenjeni za množinsko kuhinjo in je strokovnik sestavljen tako, da ne stane krožnik nobene jedi (brez stroškov za delo in kurjavo) več kakor 1 dinar, nekateri še precej manj, da torej delavcu, ki ne more opoldne domov, pa bi vseeno rad dobil krožnik tople jedi, ne bi bilo treba drago plačati tako jed v privatni kuhinji. — En sam krožnik te jedi sicer delavca pri njegovem trdem delu ne bo nasitil, a vendar bo lažje zdržal do konca dela, ko se bo lahko doma najedel. Ravno tako kakor za delavske kuhinje so vsi ti jedilniki primerni tudi za otroške (šolske) kuhinje. — Pripominjam še, da lahko tako poceni kuhamo samo pri množinskem (skupnem) kuhanju in da torej teh stroškovnikov ne smemo polagati na domača gospodinjstva. Krožnik jedi, ki stane 1 dinar v skupni kuhinji, kjer kuhajo za 50 oseb, stane v domačem gospodinjstvu, kjer kuhajo samo za 5 oseb, najmanj dva do trikrat toliko. Čim manjše je gospodinjstvo, tem dražje je.

Esperanto

Kljub zamotanim političnim dogodkom po svetu so esperantisti skoraj vseh držav — četudi imajo težave — aktivno na delu razširjanje esperantske ideje, kot nositeljice miru in sporazuma med narodi. Tudi jugoslovanski esperantisti ne zaostajajo in se v mnogih krajih vrše novi tečaji esperantskega jezika. Zato je priporočati, da se teh udeležujejo naši delavci(ke), kjerkoli se jim nudi za to priložnost. Za samouke je pa izdana itak lahko umljiva slovnica, ki se dobi v knjigarnah ali se naroča pri esperantskem društvu v Mariboru ali pri obnovljenem esperantskem klubu v Ljubljani.

Med Nemčijo in Moskvo je bila po poročilu »Havasa« podpisana nova konvencija o zrčnem prometu, s katero bo uvedena dnevna letalska služba med Berlinom in Moskvo.

Komunistična zarota v Braziliji? Italijanski listi poročajo iz Rio de Janeira, da je bilo tam aretiranih nad sto komunistov, ki so bili baje zapleteni v tajno protidržavno zaroto.

LJUDSKA SAMOPOMOČ

v Mariboru, reg. pom. blagajna

znana domača zavarovalna ustanova v Dravski banovini, ki plodonosno deluje že od leta 1927 in je izplačala tekom obstoja nad 37 milijonov din na pogrebniinah in dotl.

Zavaruje za pogrebniino zdrave osebe obeh spolov od 17. do 70. leta do največ din 10.000— in

za doto mladoletne od 1. do 16. do največ din 25.000— plačljiva ob dovršenem 21. letu.

ZAHTEVAJTE BREZPLAČNO IN BREZOBVEZNO POJASNILA

Hranilno in posojilno društvo delavcev v Mariboru

reg zadruga z omejeno zavezo

Frankopanova ul. 37 (v lastni hiši) - Telef. 26-35

Račun pri Poštni hranilnici št. 131.48

Sprejema hranilne vloge in jih obrestuje po 4% odn. 5% proti odpovedi. Daje posojila po ugodnih pogojih na menico in vknjižbo. Zdržni delež znaša Din 200.—

Uradne ure vsaki dan od 17. do 19. ure